

ДО: ОМБУДСМАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВНИЯ КОМИСАР НА ООН ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА
СЪВЕТА ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА НА ООН

ПЕТИЦИЯ

ЗА

ОБЩО, РАВНО И ПРЯКО ИЗБИРАТЕЛНО ПРАВО

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ВЪРХОВЕН КОМИСАР НА ООН ПО ПРАВАТА НА
ЧОВЕКА,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА, ЧЛЕНОВЕ НА СЪВЕТА ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА
КЪМ ООН,

Ние, долуподписаните, като представители на различните общности на българските граждани, живеещи извън границите на Република България, се обръщаме към Вас по повод продължаващото нарушаване на изборните ни права, прокламирани от различни международни и вътрешни нормативни актове.

Твърдим, че сега действащото българско законодателство, уреждащо изборните права и процедури нарушава признатите ни с чл. 21 от Всеобщата декларация за правата на човека, приета от Организацията на обединените нации, приета и провъзгласена с резолюция 217 А (III) на Общото събрание на ООН от 10.12.1948 г. и чл. 25, б. а) и б) на Международния пакт за граждански и политически права, приет и открит за подписване в Ню Йорк на 19. Декември. 1966 год., право на всеобщо, равно и тайно гласуване, гарантиращо свободното изразяване на волята ни като избиратели, което право е преповторено и в Конституцията на Република България, чл. 10 от която провъзгласява, че „Изборите, националните и местните референдуми се произвеждат въз основа на общо, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване.”

И по-конкретно нарушаването на изборните ни права се свежда до следното:

1/ НАРУШАВА СЕ ПРОВЪЗГЛАСЕНОТО И ПРИЗНАТО НИ ОБЩО ИЗБИРАТЕЛНО ПРАВО

Общото избирателно право включва в себе си активното (правото да избира) и пасивното (правото да бъде избран) право на всеки пълнолетен български гражданин. Активното избирателно право освен правото да избира, имплицитно включва в себе си и правото да се избира точно определен кандидат за народен представител. И това е така, защото независимо от вида на избора, изборът на представител в законодателното тяло на държавата по съществува си е строго персонален. И всеки участващ в гласуването има право да знае кои са кандидатите за народни представители от дадена партия, в

съответния изборителен район, и на базата на личните си убеждения и впечатления да подаде своя глас за някого.

Съгласно чл. 74, ал. 10 на Закона за избор на народни представители, изборителната бюлетина, с която гласуват българските граждани, живеещи в чужбина, не съдържа реквизитите по чл. 74, ал. 3, т. 5 и ал. 5 на посочения нормативен акт. Т. е. в бюлетините, с които гласуват българските граждани зад граница не фигурират конкретните имена на кандидатите за народни представители, както и имената на кандидатите за независими народни представители. Това фактическо положение е преповторено и в чл. 107, ал. 2, изр. Второ от посочения нормативен акт, в което изрично е записано, че „в чужбина се гласува с бюлетина само за партии и коалиции без имена на кандидатите”. По този начин българските граждани, живеещи в чужбина, са лишени от правото си да посочат и свободно изберат конкретните лица, които да ги представляват и отстояват интересите им в Народното събрание.

В този и аспект, при така действащата нормативна уредба се нарушават правата на българските граждани, живеещи в чужбина, прокламирани в чл. 21, т. 1 от Всеобщата декларация за правата на човека, чл. 25, б. а от Международния пакт за граждански и политически права, а именно- правото им да участват в управлението на страната чрез свободно избрани представители. И това е така, защото българските граждани, живеещи в чужбина, са лишени от правото си да се информират както за личността на всеки един от кандидатите за народни представители, а оттук- и от правото си да формират свободно своя избор и да упражнят правото си на глас въз основа на него. Т.е. българските граждани, живеещи в чужбина, нямат свои конкретно избрани народни представители, а такива, които са „служебно определени” от ЦИК при отчитане на гласовете, подадени от тях. И независимо, че съгласно чл. 67, ал. 1 от Конституцията на Република България народните представители защитават интересите не само на своите избиратели, но и на целия народ, то не може да се приеме, че правото им на пряко и свободно избран от тях кандидат за народен представител е съхранено в еднаква степен както същото това право на българския гражданин, живеещ на територията на Република България.

2/ НАРУШАВА СЕ ПРИНЦИПА ЗА РАВНО ИЗБОРИТЕЛНО ПРАВО

Равенството на изборителното право се свежда до това, че всички избиратели имат правото да влияят в една и съща степен на резултатите от изборите.

Съгласно разпоредбата на чл. 107, ал. 2 от Закона за избор на народни представители, „гласовете от чужбина за партиите и коалициите се прибавят към гласовете за партиите и коалициите от страната ... В чужбина се гласува с бюлетина само за партии и коалиции без имена на кандидатите.”

В Методиката за определяне на броя на мандатите в изборителните райони и на резултатите от гласуването са установени следните положения:

„**Чл. 9-** За всяка листа (на партия, коалиция или независим кандидат) се пресмята сумата от подадените за нея гласове във всички секции от съответния район.”

„**Чл. 15, ал. 1-** Незаетите мандати от чл. 13 (определени от ЦИК) се разпределят между партиите и коалициите от чл. 14, ал. 1 (партиите и коалициите, получили повече от 4 % от всички действителни гласове от страната и чужбина) според получените от тях гласове в страната и чужбина по метода Д’Ондт (Приложение № 1).”

От посочените два текста е видно, че няма ясен критерий, по който гласовете на българските граждани, живеещи в чужбина, не само да се отнасят към определена партия и/ или коалиция, но и да се отнасят към избора на конкретни личности от тази партия и/ или коалиция. Българите живеещи в чужбина нямат самостоятелен изборителен район, така както е означено в чл.9 на Методиката.. Тази липса на критерий ги лишава от правото техните гласове да натежават при избора на конкретни кандидати за народни представители. Единственият ясен критерий, по който техните гласове се отчитат, и единственият начин за отчитане на тежестта им, се съдържа в чл. 15 от Методиката- т.е. Техните гласове реално оказват влияние само при изчисляването на гласовете, които са от значение за разпределяне на незаетите мандати, останали след първоначалното разпределение на мандатите, които всяка партия или коалиция е спечелила. **Т. е. изборното право като пряко такова е подменено на косвено и с второстепенна функция .**

В този и аспект тежестта на гласа, подаден от български гражданин, живеещ в чужбина, не е еднакъв по своята сила с гласа, подаден от български гражданин, живеещ в Република България. И това е така, защото гласът на българския гражданин, живеещ в чужбина, влияе само по отношение на конкретната партия или коалиция, за която е подаден, и то основно при разпределяне на останалите незаети мандати . На българския гражданин живеещ в чужбина му е отнета възможността му да влияе пряко върху избора на конкретните кандидати за народни представители.

На следващо място, равенството на изборителните права следва да се разгледа и от още един аспект. Освен като възможност за влияние върху изборните резултати посредством непосредственото упражняване на глас, равното участие на изборните права следва да се разглежда и като равна възможност на всеки български гражданин да участва при определяне на единната норма на представителство. Този правен извод се налага от това, че по този начин ще се създаде една относително висока единна норма на представителство, и избраните кандидати за народни представители действително ще бъдат представители на всички български граждани, а не само на част от тях .Не съществува нормативна основа , която да оправдае диференциация в съдържанието на изборното право на базата на географското място на пребиваване и място на живеене.

При сега действащата нормативна уредба, и този аспект от правото на равни изборителни права е отнето по отношение на българските граждани, живеещи в чужбина. И това е така, защото съгласно чл. 2 от Методиката при определяне на единната норма на представителство се отчита само „населението на Република България”, т. е. тези български граждани, които живеят на територията на Република България, а не и тези, които живеят в чужбина.

НАРУШАВА СЕ И ПРИНЦИПА ЗА ПРЯКО ИЗБИРАТЕЛНО ПРАВО

По своята правна същност това основно начало на изборителните права на гражданите се свежда преди всичко до непосредственото гласуване. При сега действащата нормативна уредба, уреждаща изборите за народни представители, това право се свежда до гласуване за кандидати, издигнати от съответна политическа сила. В този и аспект, съобразно действащото българско законодателство, прякото изборително право се изразява в правото да се гласува непосредствено за политическа партия или коалиция и за конкретно определен кандидат от тази партия или коалиция.

В посочените по-горе текстове от нормативните актове, уреждащи изборния процес (чл. 74, ал. 10 във вр. с чл. 74, ал. 3, т. 5 и ал. 5, чл. 107, ал. 1 от ЗИНП, чл. 9 и чл. 15 от методиката), това право на българските граждани, живеещи в чужбина, е нарушено. И това е така, защото на тях им е отнето правото да гласуват за конкретни кандидати, а само за конкретна политическа партия или коалиция. В този и аспект, кандидатите, получили мандат в Народното събрание на Република България, не са пряко и непосредствено избрани от българските граждани, живеещи в чужбина. И последните се явяват лишени от правото си да имат свой „глас и щит” в законодателния ни орган, лишени са и от правото си да искат пряк и непосредствен отчет от народните представители за свършената от тях работа по време на мандата им като депутати.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ :

В този и аспект, за да се гарантира и защити общото, равно и пряко избирателно право на гласоподавателите в чужбина, е необходимо да се въведе еднакъв правен режим с правото на избирателите в България, а именно :

1. Гласуването да се извършва по листи с конкретни кандидати, а не бланкетно за партии – по този начин вотът е пряк ;
2. Гласуването да се извършва по места като отчитането на гласовете става в самостоятелна секция и самостоятелен избирателен район, осигуряваща пряката функция и приложение на подадения вот, а не отчитането му само по отношение на неразпределените мандати ;
3. Избирателното право в чужбина да се изведе в пряк и самостоятелен вот чрез осигуряване на мандати и мадатни райони, така както и за изборите в страната. Номинацията на мандатите трябва да бъде извършена в съответствие и пропорционално на гласовете за съответния избран район.
4. Да се въведе електронно гласуване в съответствие с Препоръка 11 (2004) на Комитета на министрите към държавите-членки на ЕС за правните, експлоатационните и техническите стандарти при е-гласуването от 30. 09. 2004 год. По този начин ще се улесни, респективно- ще се гарантира упражняването на избирателното право на тези български граждани в чужбина, които живеят на отдалечени от изборните секции зад граница места и на практика при сега действащия модел са лишени от правото да упражняват своите избирателни права.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ВЪРХОВЕН КОМИСАР НА ООН ПО ЧОВЕШКИТЕ ПРАВА, УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА, ЧЛЕНОВЕ НА СЪВЕТА ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА КЪМ ООН, ОБРЪЩАЙКИ СЕ КЪМ ВАС С ТОЗИ КОНКРЕТЕН ПРИМЕР НА НАРУШАВАНЕТО НА ДЕКЛАРИРАНИ И ПРИЗНАТИ КАКТО ОТ МЕЖДУНАРОДНАТА ОБЩНОСТ, ТАКА И ОТ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, НАШИ ПРАВА, А ИМЕННО- ОБЩОТО, ПРЯКО И РАВНО ИЗБИРАТЕЛНО ПРАВО, ВИ МОЛИМ ДА ПРЕДПРИЕТЕ НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ВАШИТЕ ПРАВОМОЩИЯ, НАСОЧЕНИ КЪМ ПРЕДПРИЕМАНЕ НА ТАКИВА МЕРКИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ПРОМЕНИ, КОИТО ДА ОСИГУРЯТ И НА ПРАКТИКА СПАЗВАНЕТО И ЗАЧИТАНЕТО НА ОБЩОТО, ПРЯКО И РАВНО ИЗБИРАТЕЛНО ПРАВО, КОЕТО НИЕ ИМАМЕ КАТО БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ, НЕЗАВИСИМО, ЧЕ ЖИВЕЕМ И РАБОТИМ ИЗВЪН ПРЕДЕЛИТЕ НА НАШАТА РОДИНА.